

ACC. N:R M. 15748:1-5.

Landskap: Skåne Upptecknare: Nils Otto Lundh, Kämpinge
Härad: Skjuts Berättare: " " " "
Socken: Hammarlöf Berättarens yrke: smedmästare
Uppteckningsår: 1961 Född år 1874 i Hammarlöf

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tägnen och folktro om månen. s. 1-5.

LUF 118

15/11-61

Skriv endast på denna sida.

Månen

Det är mycket litet jag har att säga om månen och dess
benamningar - men i min hemort sade vi alltid, Han
om månen antagligen med anledning av talet om gubben
i månen. I en sägna lydde ungefär så här, att en fattig
gubbe på en Söndag stal en knippar ris från en Prest
när de andra voro i Tjyrkare. Han blev emellertid
uppdragad och fick till straff att han allverdlige Tider
skulle stå med sin risknippar på ryggen på Månen, för
sitt ~~tyv~~ tyvnadsbratt och detta för att varnas
andra från att stjäla. - Men Månen spädde ju även
väder och vind varav den jordbrukande befolkning:
en hade stor nytta om det blev blött eller regn.
Med en stor Gud ring kring månen blev det storm
(ringen kallades vädergård) allt efter ringens storlek
och färg kunde de artiga kommande väderlek
Den ringen blå ledade det vackert väder o. s. v.
Allt berättade på månen - Alla växter som strödas

Luf 118

under jorden skulle sås o sätas i Nedan, medan
de som kunnade sköta avan jord, under Nymanne.
Eidare var en sed att Löken skulle upptages i Ny.
Jag minns som barn att första gången de såg Nyet på
nya året sprang de kring och kallade ut folket för
att de skulle se Nyet, vilket betydde tur. o
Allting som skulle lyckas väl skulle ätminstone
påköras och helst ske under Ny eller Fullmåne.
Det ansågs icke lyckligt att inga äktenkap skedd
Nedan, ty det blev otur då (såsom vanligt är som
m. m). Månen antitades på många håll ungefär
som våra sagas Väderlekstjenit och som jag nämnt
Lantbrukarne hade stort intresse av Månen och dess
utseende och Månen hade stort inflytande och respekt
hos många personer kändt angående kärleksförhållande
och faktum är att många trodde blint derpå.
Månen kunde även ställa till små förtrohetser av
skämtsam form bland värdshylliga personer, som då

ofta t.o.m. i sag spröken i många former. Så t.ex.
hände det en gång att en person från Hammartöv
blev rädd för sin egen skugga ~~och~~ som höll på att
skrämma livet av honom. Han var trädgårdsarbetare
hade varit i Wemmerlöv och bl.a. klippt trädgårdshäcken
när han efter slutat arbete gick hem på ^{kvällen} var det lite sent
och även molningst värt på den tiden inte så litet hade
skulden till följande. Mellan Byarne rinner en liten å
och vid Bron över ån hade en sörnes gata namn
en gång dränt ett par av sina små barn (han
hete Mothel) och det är ju klart att det sedan språkade
dör och som det fanns en Tornlund vid platsen så
är det klart att även en Tornegubbe fanns. Slur som
härst när mannen (Nils Nilsson) kommit över bron
försvarans molnen och Månen lyste blått & vackert,
men samtidigt uppstod ju en skugga vittrig mannen
i hastigheten tog för Tornegubben, hans sätta av i fullt
språng men det ^{gånge} skuggan också, mannen med en

och det är ett

Trädgårdssax i handen skrek till spöket: kom inte
närmare för då klipper jag dig, men utan bestraffan-
ty spöket följde honom fram till Prostens trädgård
där det avlivedes genom några höga träd. Det är
klart att mannen blev sjuk efter den berörelsen, men
han blev ännu utkrattad när han talade om berö-
relsen, men det var Måne i gatan och då, så
den sist beskrivna händelsen inträffade någon gång
på hösten år 1870-talet och det talades rätt mycket om
det när jag var barn. Några direkta mäsagor har jag ej
som jag kommer ihåg men så mycket kommer jag
ihåg att Mymåne var medgång i Nedan trätorn i
Folktron. Kven var det i Folktron Månen som inverka-
de vid vissa sjukdomar och dödsfall. Jag minns från mina
barnår en gång en vacker vinterkväll med månne, att
min moder och jag kom gänt gänt på vägen mellan
Östra Bärhinge och Hammarlöv och ett snötäcke låg på
marken och vägen, en mäss kom springande över vägen

och mor lyfte armen till tecken för tystnad och jag förstod
vad det betydde, ty jag hade ofta hört de gamla resonera om
sådana händelser fast jag ^{ej} satt mig in i sådant, men nu var
intresset väckt hos mig. När vi kom hem i stugan fråga
ingår husvärdas och mor bara sade nu lägger vi oss och det
säger sig själv att jag både var rädd och förvuten.
Den andra dagens morgon var ju faran över och då var
det jag som satte igång "frågelådan" för att få förklaring
över allt detta mystiska. Det fick jag också på följande sätt.
Glade vi läst hus eller pratat om mössen när vi kom hem,
så kunde det hänt att någon av oss fått en obotlig sjukdom
eller också kunde det dödsfall. Denna tro var allmän på
den tiden, för mig var det övertygelse, "men mor hade
ju sagt det och då så".

Något särskilt mera minns jag ej av alla historier jag hört,
om mössen, jag har sport flera om det men ej fått något
svar av värde.